

Kes teevad kunsti? Kunstielu organisatsioonid ja rühmitused.

Metsaülikooli 2014 jutu lühikokkuvõte.

Kaarel Tarand

Kunsti- või professionaalse kultuuriorganisatsioonid Eestis sorteerides torkab silma luksuslik mitmekesisus, seda vähemasti juriidilises plaanis. Meil on avalikke ja eraorganisatsioone, alal tegutsevad tulunduslikud ja mittetulunduslikud ühingud. On neid, kes tegutsevad eri- ja neid, kes üldseaduste raames. Lähemal vaatlemisel osutub süsteem oma mitmekesisuses siiski süsteemitseks. Sest mis on ühendav erilisus, mis muude seast näiteks tõstab esile ja juriidilise erikohtlemise alla rahvusraamatukogu, kultuurkapitali ja Estonia ooperi? Miks see nimekiri just sellisel kujul lõplik on?

Miks kultuurimeediat ringhäälingus tehakse otse parlamendist antud seaduse alusel, kui sama asi toimub aga teksti kujul ja trükiformaadis, siis on juriidiline raam eraõiguslik (sihtasutus või ettevõtte)?

Mida (peale sümboolset laadi rahalise toetuse) on loomeliitudele andnud nende raamistamiseks kirjutatud eriseadus? Ja mida on teinud nii mõnelegi vanast ajast loomeliiduta kunstivaldkonnale see, et puuduv loomeliit annab ettekäände ka kulkas vastava sihtkapitali puudumiseks, rääkimata siis nõunikukohast ministeeriumis?

Millist kasu või kahju on kultuurielule toonud organisatsioonide juriidilisest vormist tulenev parteilise/poliitilise juhtimise olemasolu või puudumine?

Üldisemalt taandub seda organisatsioonilist mitmekesisust vaadates küsimus sellele, kas praegune osalt sõjaeelsest Eestist, osalt okupatsioonijast päritud institutsioonidega ning juhuslikul alusel täienev ning veel juhuslikumalt „poliitiliselt“ reformitav süsteem on mõistlikus kooskõlas või vastavuses kunsti ja valgustuse, selle loojate ja vahendajate ehk teisisõnu Eesti vaimse arengu vajadustega. Kui palju avalikku juhtimist ja sekkumist vaimne sfäär üldse vajab või talub?

Eeltoodu on vaid tühine osa Eesti kultuuripoliitika sõnastamisel vastust vajavatest küsimustest, millele, nagu teada, ükski poliitilise võimu püüdleja ja teostaja pole alanud aastatuhandel soovinud ega osanud vastata. Mis omakorda ei tähenda, et häid vastuseid poleks olemas. Kui vaid seda konformismi ees ei oleks.